Vanderlip äskeisestä matkastaan Neuvosto-Venäjällä

Washington D. Vanderlip "Asia"-nimisessä julkaisussa sangen avomielisellä ja suoralla, kuin myös huvittavalla, tavalla tekee selkoa kokemuksistaan Neuvosto-Venäjällä, jossa ennen äskeistä matkaansa oli kolme kuukautta neuvottelemassa Kamtshatkan konsessionista.

On valaiseva tietää, miksi Vanderlip oli kiintynyt Kamtshatkaan ja koillis-Siperiaan. Jo nuorena miehenä, lupaavana vuori-insinöörinä, joutui hän erään englantilaisen yhtiön toimesta tekemään geologisia tutkimuksia Kamtshatkassa. Tämä oli siihen aikaan, kun Klondiken kultakuume oli korkeimmallaan. Oli tietty, että koillis-Siperia oli Alaskan geologinen kaksois-sisar. Englantilainen yhtiö luotti koillis-Siperian kultarikkauteen, toimittaen tutkimuksia kolmena vuotena. Mutta kultaa ei vaan löytynyt. Sen sijaan Vanderlip tuli tuntemaan alueen luonnonrikkaudet, etenkin Kamtshatkan laajat öljykentät, jotka tulevaisuudessa osottautuisivat monin kerroin arvokkaammiksi kuin kultalöydöt. Piti havaintonsa omina tietoinaan, jääden odottamaan sopivampaa aikaa. Ei edes merkinnyt paperille tai kartottanut löytöjään, vaan säilytti kaikki ulkomuistissaan. Tapasi vaimonsa kanssa joka vuosi harjotella muistia kompassisuuntiin nähden, ettei salaisuus sattumalta vaipuisi hänen mukanaan hautaan. Vihdoin, kahdenkymmenen vuoden odotuksen jälkeen, toiveet toteutuivat. Dieselin kaasupaineella käypä kone oli keksitty. Raaka öljy alkoi viedä pääosaa käyttövoimana ja syrjäyttää kaiken muun; mailmansota kohotti suunnattomasti öljynkysyntää.

Tuli sitten Venäjän vallankumous. Jos kukaan seurasi valppaana Venäjän tapahtumia, oli se Vanderlip. Hänen toimestaan järjestettiin tunnettu rahamiesten syndikaatti Los Angelesissa. Kun vallankumouksellinen Venäjä julisti mailmalle haluavansa ryhtyä ystävällisiin kauppasuhteisiin muiden maiden kanssa, silloin käsitti Vanderlip mikä merkitys hänen salaisuudellaan vielä tulisi olemaan mailmanpolitiikassa. Kun ensimäiset huhut saapuivat Englannin taipuvaisuudesta ryhtyä kauppaneuvotteluihin Venäjän kanssa, silloin ei ollut edessä muuta neuvoa kuin kiirehtiä Venäjälle hinnalla millä hyvänsä ennenkuin toiset kerkivät viemään etusijan.

Nämä ovat syyt, miksi juuri vuori-insinööri Washington D. Vanderlip, amerikalainen liikemies, joutui viemään tosin huomaamatonta, mutta todellisuudessa tärkeää osaa mailmanpolitiikassa. Mailmanvaltojen suurisuisten diplomaattien kuluttaessa aikaa tuloksettomiin jaarituksiinsa, saattaen liitoksissaan järkkyneen mailman entistään surkeampaan sekasortoon, toimi tämä rauhallinen teknikan mies konkreettisten tosiasiain pohjalla. Tiesi, että Venäjän proletaarinen tasavalta on anastanut mailmaan pysyväisen tyyssijan.

Vanderlip ei tietenkään omaksu kommunismin oppeja. Hän on insinööri ja "amerikalainen" liikemies (Vanderlip tuntuu panevan erikoisen painon sanalle "amerikalainen"), mutta kapitalistisia aikalaisiaan kaukonäköisempi. Kuvauksensa Moskovasta, proletariaatin nykyisestä pääkaupungista, ovat suoria ja avomielisiä. Kohtauksestaan Leninin kanssa, hän kertoo:

Leniniä puhuttelemassa.

Samana päivänä kun saavuin Moskovaan, pyysin ulkoasiainkomisariatissa haastattelua kansankomisaarineuvoston presidentin kanssa. Olin kuullut Leninin olevan hyvin kiintyneen amerikalaisiin liikemiehiin ja että hän halusta tapaisi minut. Kohtaus järjestettiin melkein heti. Mutta puhelimme tuskin sanaakaan liikeasioista. Yksinkertaisessa konttorissaan eräässä Kremlinin sivurakennuksessa (aivan vielä yksinkertaisempien huoneiden vieressä, jossa hän asui vaimoineen ja sisarineen, viettäen niin lähelle kuin mahdollista samaa yksinkertaista elämää kuin 20-vuotisen maanpakolaisuutensa aikana Zurichissä, Parisissa ja Lontoossa) hän käänsi terävänälykkään katseensa minuun ja, kasvot tuskin huomattavan ironia-linjan naamioimana silmien kahdalla, hän kysyi oivallisella englanninkielellä: "No koskas Amerikassa tulee vallankumous?" Tämä ensi tervehdys amerikalaisille on melkein aina sama, selitettiin minulle. Kysymys tehtiin ystävällisellä hymyilyllä. "Ei ainakaan kymmeneentuhanteen vuoteen", vastasin yhtä ystävällisesti. "Ja kenenkä tahansa venäläisen lähetätte sinne tekemään vallankumousta, hän hirtetään lähimpään lyhtytolppaan!"

Lenin tutki minua hetkisen; otti sitten esille toisen asian. "Minulle on sanottu, että jokaisella amerikalaisella perheellä on moottorivaunu. Onko se tosi — jokaisella?" Minä sanoin vastaan: "Jokaisella — tai ainakin taskussa tilaus, takeena maan hyvinvointi." Haastattelijani pysähtyi. "Sanokaa", lausui hän hitaasti ja hartaasti, "sanokaa minulle näyttääkö mikään Neuvosto-Venäjällä mielestänne hyvältä?" "Kyllä — monet seikat", vastasin minä. "Ja amerikalaiset, sallikaa minun lisätä, haluavat omaksua parhaan, mistä vaan löytävät. Mitä tahansa hyvää on Venäjällä, sen haluamme ensimäisinä ottaa. Mutta meille täytyy näyttää. Olemme Missourista." Viimeisen lauseen kuultuaan Lenin kurotti päätään. "Missouri! Missouri-joki? Mitä yhteyttä on sillä tähän asiaan?" Hän tarrasi kiinni ainoaan viittaukseen, jota ei tuntenut. Selitin hänelle tämän lauseparren (olla Missourista amerikalaisessa puheenparressa tarkottaa tietämättömyyttä, hölmöyttä) ja sanoin hänelle, että jos hän tahtoo meitä ymmärtää, tulisi hänen tuntea meidän lauseparsiamme niinkuin maantiedettämmekin.

Hänen tiskillään oli New York Times, hyvin peukaloituna. "Luetteko todellakin sitä?" kysyin. "Minä luen New York Timesia, Chicago American'ia ja Los Angeles Timesia säännöllisesti", hän selitti. "New York Timesin kautta voin pitää lukua Venäjällä tapahtuvista julmuuksista, murhista ja uusista vallankumouksista. Muuten olisin näistä tietämätön. Chicago American kertoo minulle mitä tapahtuu keskivaltioissa. Ja Los Angeles Times — mutta mennäkseni toiseen asiaan, eikö tuon sanomalehden konttoria räjäytetty dynamiitilla muutama vuosi ennen Europan sotaa? McNamara-veljesten, työväenagitaattorien, ystävien toimesta?" Hän lausui tuon irlantilaisen nimen oikein, samoin olivat hänen tietonsa oikeat. Selitin sen hänelle. "Ja yksi syndikaattinne jäsenistä omistaa tuon lehden, eikö niin?" Minä myönsin ja Lenin naurahti. "Sangen huvittavaa! Teidän herra Chandlerinne on erinomaisen virkistävä. Hän kirjottaa, että minä olen verisin murhamies, mitä mailma koskaan on nähnyt! Ihmettelen —" Päänsä vaipui käden varaan ja silmiin tuli peijoonin ilme, ikäänkuin olisi nähnyt koiruuden jo kaukana etäisyydessä — "Minä arvelen jos, kun kaikki tämä sotku on selvitetty ja teen vierailun Los Angelesiin aikomallani matkalla maapallon ympäri — arvelen jos voisitte järjestää päivälliset minulle Mr. Chandlerin kanssa? Ja — sanon teille, ettekö kutsuisi Charlie Chaplinia? Olen aina tahtonut tavata Charlie Chaplinin. Eikö hänkin asu Los Angeles'issa?"

Tuohon tapaan juttelimme noin tunnin verran, ja tulimme aina tuohon samaan sävyyn milloin vaan tapasimme toisemme. Näin hänet niin usein kuin vain pyysin konferenssia. Joka kerta hän teki minuun saman vaikutuksen; että hän oli enempi kiintynyt amerikalaisiin liikeperiaatteisiin ja minuun amerikalaisena liikemiehenä, kuin erikoisesti kaupanhierontaani Neuvosto-hallituksen kanssa. Tunsin, kuinka tahansa liikesuhteemme päättyisivätkin, että välillämme tulisi olemaan persoonalliset siteet. Kun minä vedin esille liikeasiat, hän kuitenkin aina nopeasti asettui hyökkäämään, käyttäen tietojaan ja älyään säilänä, jolla ovelasti puhkasi panttsarini heikot kohdat.

Kaikki hänen väitteensä tähtäsivät vastaväitteideni murtamisen, kun minä vastustin konsessioniin sisällyttämästä mitään muotoa työväen kontrollista, jolla Neuvosto-Venäjällä kokeillaan. Vaadin Amerikan pääomalle samoja oikeuksia kuin millä sitä kohdellaan Amerikassa, tai muussa tapauksessa ei pääomaa saada kehittämään Venäjän luonnonrikkauksia. Suostuin yhteen venäläisten vaatimukseen, nimittäin, että ainoastaan venäläistä työväkeä käytetään konsessionissa. Kun lisäsin kohdan, että Moskovan hallituksen täytyy mennä takuuseen työvoiman ehtymättömyydestä, niin venäläiset, koska eivät tahtoneet lähettää työläisiä niin kauas keskuspaikoilta määrätyn ajan sisällä, peruuttivat tämän vaatimuksensa kokonaisuudessaan. — — —

✣ ✣ ✣

Kolmessa kuukaudessa ei neuvotteluissa oltu päästy sen pitemmälle, jatkaa Vanderlip kertomustaan. Epätoivoisena luuli jo kaiken menneen myttyyn. Lenin pysyi kaiken aikaa sivulla, näennäisesti kylmäkiskoisena, jättäen neuvottelujen yksityisseikat eksperttien käsiteltäväksi. Mutta todellisuudessa Lenin, mikäli Vanderlip sittemmin huomasi, seurasi neuvottelujen menoa laajapiirteisesti, tutkien pöytäkirjoja.

Kun kaikki näytti epäonnistuneen, ilmestyi Leninin sihteeri eräänä päivänä Vanderlipin luo. Kutsuttiin puheille. Mentiin taas läpi samat asiat kuin ennenkin. "Tattarikaupustelijan" itsepintaisuudella tahtoi Lenin ehdottomasti alistaa amerikalaisen pääoman proletaaritasavallan asetusten alaiseksi. Kun tunti oli kulunut päättyivät neuvottelut, Leninin antamatta hitustakaan myöten. Se oli viimeinen kohtaus Leninin kanssa. Vanderlip tunsi kohdanneensa vastustajan, joka kestää kenen miehen teräksen tahansa! Sittemmin konsessioni hyväksyttiin komisaarien neuvostossa, ja Leninin ansiosta, kuten Vanderlip kummastukseekseen sai kuulla.

Neuvottelujen kestäessä Vanderlip joutui tekemisiin neljän kansankomisaarin nimittämien komiteain kanssa. Arvostellen kohtaamiansa henkilöitä 20-vuotisen venäläisten tuntemuksensa perusteella, Vanderlip vakuuttaa enemmistön heistä olevan "parhaita miehiä elossa olevista venäläisistä". Kuusikymmentä heistä joutui olemaan neuvotteluissa, vuoroin sopimuksen valtiollisista, lainopillisista, teknillisistä ja kaupallisista puolista. Tshitsherin ja Karakhan käsittelivät valtiollista puolta; kalastus- ja kaivosekspertti oli ollut Venäjän ensimäinen Siperian luonnonrikkauksien tuntija tsaarihallituksenkin aikana; Sabanin, joka kansainvälisen lain tulkinnassa oli antanut neuvoja tsaarihallitukselle, tarkisti dokumentin lainopillisen puolen oppineisuudella, jolle ei yksikään Vanderlipin tuntemista kansainvälisen laintuntijoista vedä vertoja; Lezbava ja Rykov, edustaen korkeinta kansantalousneuvostoa, ovat hyvin tunnetut työstään Krassinin kauppasopimuksen laatimisessa Englannin hallituksen kanssa. Puolet neuvottelijoista olivat kommunisteja. Vanderlipin oli vaikea sulattaa, että johtavimmat heistä olivat vuosia viettäneet joko maanpakolaisuudessa tai vankiloissa.

Nämä miehet saattoivat olla erimielisiä monessa asiassa, politiikassakin, mutta kaikki olivat täysin vakuutettuja neuvosto-vallan auktoriteetista ja järkkymättömyydestä, kuin myös, että mullistavat yhteiskunnalliset muutokset olivat pysyväisesti tulleet Venäjälle.

Vanderlip ei voinut olla näkemättä entisten yläluokkalaisten mukautumista uusiin olosuhteisiin. Monet tapaamistaan aristokraateista, vaikka avoimesti ja julkisesti saattoivatkin kirota kohtaloaan ja vaikeuksiaan, palvelivat hartaudella neuvosto-valtaa, vieläpä alkavat olla vakuutettuja, että nykyinen tie on ainoa mikä Venäjän pelastaa. Ulkomaiden sekaantumista kaikki vastustavat yhtäläisellä katkeruudella. Kertoo seuraavan kuvauksen:

— Yksi kielenkääntäjistäni oli kerran Moskovan rikkain perijätär. Tänään hänen elämänsä riippuu työläisille jaetuista annoksista, mitkä saa irti ulkoasianvirastossa ansaitsemallaan 900 ruplan kuukausipalkalla. Sovietti myöntää hänelle ja äidilleen neljä huonetta ahdetussa virastorakennuksessa, mikä ennen oli hänen isänsä omistama palatsi. Muutamat vallasnaisen taideaarteista on siirretty museoihin, mutta jälellä on 50 verratonta pyhimyksenkuvaa, joiden timantti- ja helmikoristeet muodostavat kokonaisen rikkauden. Kun otin hänet oopperaan, oli hänen päällään puku, joka Amerikassa maksaisi kolme dollaria enintäin, raskas sopulinnahkaturkki ja suuret paremmilta päiviltä säilyneet emeraldi-korvarenkaat. "Olenko onnellisempi kuin koskaan ennen?", hän toisti. "Epäilen tietääkö sitä meistä kukaan. On niin paljon tekemistä, ettei ole aikaa ajatella. Yksi asia kuitenkin on varma: minulla on enemmän ystäviä. Tunnen ihmisiä paremmin. Ensi kerran kaikenlaiset venäläiset suorittavat töitä yhdessä. Tulemme olemaan yhdessä onnellisempia kun sodat ja saarto loppuvat ja saamme parempaa ruokaa. Silloin tulee tuntumaan kuin parantuisi pitkällisestä sairaudesta. Olemme kaikki samassa veneessä — kaikki."

Nuorteva saa kengät lahjaksi.

Mitä vaikeuksien ja puutteiden keskinäiseen jakamiseen tulee, ovat "liikkeen osakkeet mahdollisimman yhdenarvoiset, niinkuin ei milloinkaan ennen mailman historiassa", tuumii Vanderlip. Kommunistit johtavat muotia paikattujen vaatteiden käytössä. Heidän suhtautumisensa ravinnon ja vaatteiden puutteellisuuteen on "vakavan huumorillista". Vain sotatempun kautta Vanderlip sai Santeri Nuortevan vastaanottamaan erään lahjan. Nuorteva oli "saapunut" toimestaan New Yorkin soviettitoimistossa toimeensa Moskovan ulkoasiainvirastoon, mukanaan suuri arkullinen vaatteita, mitkä oli heti jakanut toisille. Vanderlip kertoo:

"Matkustimme yhdessä Pietariin, kun minä huomasin hänen kenkiensä ja omieni vastakohtaisuuden; minulla $20 maksava pari, jotka eivät olleet kauan olleet poissa puhtaiden kapitalististen periaatteiden mukaan ohjatusta puodista (kuten viekkaasti huomautin hänelle); hänellä pari muinaista tekoa, vailla korkoja ja anturat irvillä. Hän oli juuri lopettanut loistavan todistelunsa Venäjän teollisuuden varmasta elpymisestä kauppasuhteiden avautumisen jälkeen. Äkkiä hän nojautui eteenpäin ja katsahti kenkiini. "Voimmekohan koskaan Venäjällä vielä ostaa tuommoisia?" hän sanoi venäläiselle(!) ominaisella hyppäyksellä toiseen asiaan ilman varotusta. Rupesin avaamaan kengännauhojani. Hän näytti häiriintyneeltä. "Koettakaa niitä ja käyttäkää niitä, jos ne sopivat", sanoin. "Minulla on toinen pari ja sitäpaitsi olen lähdössä Venäjältä." Hän protesteerasi, sanoen omien kenkiensä olevan kyllin hyvät ja paremmat kuin monen naapurin. Kävelin junaikkunaan ja roikutin amerikalaisia kenkiäni ulkopuolella. "Joko otatte kengät, tai ensimäinen talonpoika, joka sattuu radalla kulkemaan, ottaa ne." Hän taipui; hänen kuluneet kenkänsä olivat todella epämukavat. "Odottakaa" hän sanoi arasti. "Minä vien ne ulkoasianvirastoon, ja siellä saa jokainen vertailla niihin kipeitä jalkojaan." Sitten hän epäröiden lisäsi: "Mutta on eräs seikka, lyönpä vetoa, josta tuntisin enemmän tyydytystä kuin kukaan toinen mieshenkilö Venäjällä. Minulla on hellä iho ja olen pilaantunut vuoden helpoissa oloissa kirotussa kapitalistisessa sivistyselämässänne. Onko teillä puolta tusinaa parranajoteriä. Olen käyttänyt yhtä terää kolme kuukautta. Se tuottaa tuskia." Silmänsä loistivat kun täytin kätensä kaikilla varmuus-terillä, mitä hallussani sattui olemaan. — — —

Kommunistien vaatimattomuus.

Kommunistien vähäiset elämänvaatimukset ja uhrautuvaisuus tekivät Vanderlipiin syvän vaikutuksen. Hän kuvaa seuraavankin tapauksen. Moskovan Vieraskotia johti muuan nuori kommunisti, suvultaan puolalaista aatelia. Vieraskodin palvelijatar kertoi, ettei johtajalla ollut kunnon sukkia. Vanderlip toi seuraavana päivänä kuusi paria sukkia amerikalaista tekoa. Syntyi sama kiusallinen tilanne kuin aina, milloin koettaa kommunistille jotain lahjottaa. Viimeinen nuorimies suostui vastaanottamaan yhden parin. Toiset lähetti piirin varastohuoneeseen jaettavaksi toisille työmiehille. Lähti itse sukkia viemään.

Palvelijatar, muuan talonpoikaisvaimo, joka oli puhunut isäntänsä jalkojen säälittävästä tilasta, saapui kohta senjälkeen varastohuoneeseen perimään sukkaosuuttaan. Naiselta oli puutteessa olevia ystäviä kotonaan ja nähtävästi myös ystäviä varastohuoneen kirjureissa. Sillä pari parin jälkeen ilmestyivät amerikalaiset sukat viraston huusholliin jalkoihin — Vanderlipin suureksi tyydytykseksi.

Moskovasta ei löytynyt konjakkia.

Kiinan lähettiläälle annetuissa päivällisissä sairastui Vanderlip vilutautiin. Himoitsi koko sydämestään puolikasta konjakkia, ajaakseen pois kylmyyttä. Vanderlipin konjakin kaipauksesta levisi huhu ulkoasiainvirastoon. Koko neuvosto-koneisto tuntui nyt syrjäytettävän, kun Vanderlipille ruvettiin hankkimaan konjakkia. Tuttavat soittivat tuttavilleen; määräyksiä allekirjotettiin ja valtion kellareista etsittiin. Mutta konjakkia ei kuulunut.

"Minä kehotan Tshitsheriniä lähettämään teille pullon tänään iltapäivällä", sanoi Rykov, ylimmän kansantalousneuvoston entinen päällikkö sinä päivänä kun kuuli sairaan haluavan konjakkia. Kolme päivää kului, ja sillä välin Vanderlip parantui. Sitten Tshitsherin onnitteli Vanderlipiä ryypyn saamisesta, sanoen ei itse nähneensä konjakkia kahteen vuoteen. Kovasti oli hämmästynyt kun kuuli totuuden. "Teidän tulee saada pullo kuitenkin", oli sanonut. Soitti Lezhavalle, ulkomaakaupan komisaarille. Tämä virkailija vastasi, että parasta konjakkia mitä on koko Venäjällä lähtee tunnin kuluessa. "Mistä luulette sitä saavanne? Kremlinin kellareistako?" huusi ulkoasiainkomisaari puhelimeen.

Kymmenen päivää kului. Vanderlip oli jo unohtanut konjakki-jutun. Joutui sitten Leninin puheille. Leninin onnitteli parantumisesta, ja silloin Vanderlip muisti konjakki-jutun, kertoen sen kokonaisuudessaan. Leninin kasvoille levisi kesti-isännän hämmästys, joka huomaa, ettei vieraalle ole mitään syötävää saatu. Hän soitti sihteerilleen. Tyttö vastasi lakoonisesti, ettei ollut nähnyt konjakkia vuoteen — mutta, niinkuin Lezhava, oli tietävinään, että sitä täytyy jossain löytyä. Pullo tuotaisiin Vanderlipin huoneeseen — ennen maatamenoa, niin ilmotettiin.

Vanderlip kohtaa Wellsin.

Leninin persoonallisuus oli tehnyt syvän vaikutuksen englantilaiseen kirjailijaan H. G. Wellsiin, niinkuin kaikkiin, jotka ovat joutuneet hänen puheilleen. Wells oli Moskovassa ainoastaan 38 tuntia, enimmäkseen Vieraskodissa, kävellen huoneensa lattiaa ja odottaen kiihkeästi toivomaansa kohtausta Leninin kanssa. Wells muistutti Vanderlipin mielestä säälittävää oliota — englantilaista, joka useita viikkoja on saanut kärsiä englantilaisten mukavuuksien puutetta. Sitäpaitsi oli hän kovin rauhaton kuulemistaan "huhuista". Poistukaa tästä maasta niin pian kuin pääsette", oli yksityisesti neuvonut Vanderlipiä. "Kahden viikon kuluessa tämä kaupunki hukutetaan verivirtoihin. Minulla on luotettavia tietoja."

Kolme viikkoa myöhemmin, kun Vanderlip oli unohtanut Wellsin varotuksen, Englannin konsuli Rääveliissä oli kovin hämmästynyt nähdessään Vanderlipin elävänä. "Entäs se uusi vallankumous?" konsuli huudahti. "Tarkotatteko lokakuun 18 p:n vallankumousta?" kysyi Vanderlip. Hän muisti Wellsin nimittämän päivän, joka sattui olemaan sama kuin konsulin tietämä päivämäärä. Vanderlip veti esille päiväkirjansa ja luki kovalla äänellä sanottuna päivänä tekemänsä muistiinpanon:

"Kävelin ulkoasiainvirastosta kotiini kello 4 aikana aamulla, matkaa puolitoista mailia. Kohtasin ainoastaan kaksi ihmistä. Toinen oli ystävällinen vartija sillalla, Kremlin muurien alapuolella, puettuna kokonaan amerikkalaisiin vaatteisiin. Kysyin: 'Mistä olette ne saaneet?' 'Puolalaisten linjan toiselta puolelta olevista varastoista viime kesänä.' 'Kuinka?' 'Oo, kun tarvitsimme jotain kipeästi, niin komentajamme vain käski menemään linjan toiselta puolelta niitä ottamaan. Jos puolalaiset eivät tahtoneet niitä antaa, niin otimme kumminkin. Kaikki mitä minä toin on hyvää amerikkalaista tavaraa.' Annoin hänelle muutaman amerikkalaisen paperossin. 'Olen nyt kauttaaltaan amerikkalainen', hän sanoi. Oli kovin ylpeä hyvistä vaatteistaan ja uudesta amerikkalaisesta makasiinipyssystään, tämä poika."

Jälkeenpäin tämä sama nuorukainen, joka vartioi Moskovan siltaa sinä yönä, jolloin Moskovan piti hukkua verivirtoihin, kehotti Vanderlipiä jäämään ja katsomaan auringonnousua, "koska sen on niin lumoavan kaunis Kremlinin kultakupujen hohteessa." Moskova oli todellisuudessa oletettuna "verilöylypäivänä" yhtä rauhallinen kuin Wabash-joen äyräät sunnuntai-iltapäivänä.

Moskovassa olivat poliisit asetetut toisistaan mailin päähän. Tämä seikka pisti erikoisesti Vanderlipin silmiin, "koska pajunettien näytteilepano tarjoaa erinomaisen kuvan jonkun hallituksen lujuudesta", ja koska Vanderlipillä oli "erikoista intressiä neuvosto-hallinnon lujuudessa." Ainoat poliisit Pietarissa olivat liikennettä ohjailevat naisvartijat.

Olot vankiloissa.

Poliittiset vankilat Vanderlipin mielestä antavat erikoisia todistuksia siitä, missä määrin voimassaolevan hallituksen täytyy turvautua väkivaltaan. Vanderlip kävi kerran poliittisessa vankilassa etsiessään californialaista Mr. Kalamatianoa, joka oli ollut Amerikan hallituksen palveluksessa ja jota bolshevikit syyttivät yrityksistä räjäyttää ilmaan Pietariin johtavan rautatien sillat sekä salaliiton johtamisesta, jonka tarkotuksena oli kaapata Lenin ja Trotski ja kuljettaa heidät Amerikan sotajoukkojen luo Muurmanskiin. Amerikan lähetystö Kööpenhaminassa oli ilmottanut Vanderlipille, että Kalamatiano oli menettänyt järkensä vankilan maanalaisessa kopissa. Tämä lausunto ei osottautunut oikein tarkaksi. Vanderlip oli löytänyt kansalaisensa kahdeksaa ja kuuttatoista jalkaa suuressa huoneessa, rakennuksen kolmannessa kerroksessa. Kopissa oli hyvillä vilteillä varattu vuode, kaksi pöytää täynnä kaikenkielisiä kirjoja, joita kansalainen lueskeli. Kopin ovi oli auki. Toiset vangit — oikein kansainvälinen äänekäs lauma, joita kaikkia syytettiin vastavallankumouksellisuudesta — olivat selleissään ainoastaan yöllä. Suureen saliin, jossa viettivät päivänsä, oli rakennettu näyttämö, jossa vangit esittivät itse kirjottamiaan näytöskappaleita.

Sisävartijat eivät kantaneet aseita, vaan ottivat osaa vankien huveihin. Ulkopuoleiselle muurille oli kuitenkin asetettu kuularuiskuja. Keittiö oli mallikelpoinen. Vanderlip nautti tyytyväisenä vankilan lihalientä ja "kaskaa", eräänlaista puuroa, ja oli niin ihastunut vankilaleipään, että vankilanhoitaja ystävällisesti lähetti sitä hänelle 25-naulan painoisen leivän Vieraskotiin. Vanderlip otatutti itsestään ja Kalamatioanosta, joka oli hyvin puettu ja ruokittu, valokuvia, voidakseen niiden avulla vakuuttaa Kalamatianon äidille ja sisarelle hänen hyvinvoinnistaan.

Vanderlipin onnistui hankkia ehdonalainen vapaus 23 amerikkalaisille, joista useimmat oli vallankumouksen alkuajoilla pidätetty vastavallankumouksellisen toimintansa takia. Vanderlipin poistuessa Moskovasta, oli siellä enään jälellä kuusitoista pidätettyä amerikkalaista, joista kuusi oli pidätetty edellämainitussa vankilassa ja kymmenen asui hotelleissa, käyttäen hyväkseen kaupungin vapauksia. Kaikkia syytettiin vastavallankumouksellisesta toiminnasta ulkomaalaisten palkkaamina. Hotelleissa asuvat "vangit" oli ulkoasiainvirastossa uudelleen rekisteröity "ulkomaalaisiksi vieraiksi" ja heille annettiin vapaat teatteriliput Moskovan teattereihin, niinkuin sovietti antaa kaikille ulkomaalaisille vieraille.

Neuvostovirkailijain rehellisyys.

Ennen lähtöään Moskovasta Vanderlip oli mahdollisimman vakuuttavalla ja muodollisella tavalla konsessioni-neuvottelijoille antanut hyvinansaitun kiittävän lausunnon neuvottelujen "puhtaudesta". Oli tarkottanut yksinkertaisesti sitä, ettei mitään taipumusta lahjuksiin ollut ilmennyt. Ei nähnyt vähääkään merkkiä lahjomisen tarpeellisuudesta, tai oikeammin, että olisi ollut mahdollista lahjoa ketään niistä monista henkilöistä, joiden kanssa oli joutunut neuotteluissa tekemisiin. Oli "tehnyt pisnestä" vanhassa Venäjässä toisella tavalla!

"Oletteko onnistuneet vapauttamaan Venäjän lahjomisjärjestelmästä?" oli kysynyt. Vastaukseksi tuli neuvosto-hallinnan historia, jota kaikki nähtävät tosisikat vahvistavat. Vuoteen ei ole tarivnnut ketään rangaista kuolemalla varkaudesta tai heittää vankeuteen varkausyrityksestä. Edesvastuullisten kommunistien keskuudessa ei ole vuoteen huomattu lahjomisrikosta. Kommunistit ovat vieläkin puolueensa — ei valtion — lakien mukaan kuolemanrangaistuksen alaiset varkaudesta, tapahtukoon se missä muodossa tahansa. Ei-kommunistiset virkailijat joutuvat varkaudesta vankeuteen. Mutta varastamistapa on häviämässä Venäjältä. Venäjä on muuttunut. "Näemme", huomautti muuan kommunisti, "amerikkalaisista lehdistä, että järjestätte kotona toisin asioita, kuten äskettäin paljastuneista lentokone- ja laivarakennusskandaaleista ilmenee. Te tuomitsette valtiovarainkavaltajanne syyttömiksi. Meidän ammutaan."

Se oli röyhkeä vastaus, mutta siinä oli kärkeä. Ja työntääkseen [illegible] jen esille, venäläiset olivat valmiit näyttämään merkattuja amerikkalaisia sanomalehtiä.

Vaikutus mailmanpolitiikkaan.

Kun Vanderlip oli saanut valmiiksi Kamtshatkan konsessionin, ryhtyi hän neuvotteluihin toisesta kauppasuunnitelmasta, jolla sittemmin tuli olemaan kantavuutta poliittisissa [illegible] pauksissa. Europan kaaoksesta [illegible] muuten selvitä, ellei ryhdytä kaupavaihtoon niiden maiden kanssa, joilla on jotain kaupattavaa. Tuumasta toimeen. Hän lopettaa kertomuksensa:

Esitin toisen suunnitelmani Leninille ja hänen tovereilleen. Entäs jos edesvastuullinen amerikkalainen liikemies palaa Venäjältä mukanaan niin suuri konrahti amerikkalaisille tavaroille, että mailma hämmästyy? Mikä vaikutus tulisi sillä olemaan Amerikan ranskalaisiin ja englantilaisiin kilpailijoihin? Sallisivatko [illegible] edelleenkin hallitustensa suunnitel[illegible] Denikinin, Wrangelin ja puolalaisten turhia seikkailuja? Mikä vaikutus olisi tuollaisella kontrahdilla Venäjän kaupavaihdon palauttamiselle ja sen kautta yleensä Europan kauppavaihdolle?

Vastaus oli selvä ja minun ta[illegible] joukseni hyväksyttiin. Kymmenessä päivässä minä hankin sopimuksen, jonka kautta Vanderlipin syndikaatti saa oikeuden esiintyä Venäjän hallituksen fiskaaliagenttina Amerikassa ja ostaa $3,000,000,000 arvosta amerikkalaista tavaraa kolmen vuoden kuluessa.

Senjälkeen Englannin kuningas va[illegible] taistuimeltaan on suosittanut kaupan avaamista Venäjän kanssa.

NEUVOSTOVALLAN HISTORIALLINEN TEHTÄVÄ

Lähes neljä vuotta ovat bolshevikit nyt täyttäneet Venäjän vallankumouksen historiallista tehtävää. He ovat murskanneet tsaarillisen kenraaliarmeijan toisensa jälkeen, he ovat vapauttaneet talonpojat ja järjestäneet nämä puna-armeijassa puolustamaan vallankumouksen saavutuksia. Ja he ovat osottaneet Lännen epäröivälle työväelle, kuinka heikko itse asiassa on imperialismi, tämä mahtavan näköisenä kerskaileva ihmissyöjähirviö.

Ja nyt sanovat menshevikit: No niin, bolshevikit, olette suorittaneet eräänlaisen historiallisen työn, mutta nyt ei teillä tosiaankaan ole enää mitään tehtävää. Hävitkää nyt hyvällä!

Mutta bolshevikit vastaavat: nyt se vasta alkaakin. Me olemme tähän asti saaneet käyttää päävoimamme teidän jälkienne korjaamiseen. Vain osaksi olemme voineet alkaa omaa työtämme, sosialismin rakentamista. Onpa sentään silläkin alalla yhtä ja toista pientä valmiina. Emme nyt puhu kulttuurityöstä, siitä että olemme opettaneet Venäjän kansan lukemaan, antaneet koulun, auttaneet taiteilijat pois porvarillisen prostitutsionin loasta, vapauttaneet tieteen jne. Tarkotamme sosialismia.

Menshevikit irvistelevät. He viittaavat talonpoikain porvarillisiin vaistoihin, salakeinottelijoihin, neuvostobyrokratiaan y. m. Entäs sitten? Mitä nyt ensiksikin tulee siihen byrokratiaan, niin suututtaa se enimmin bolshevikkeja itseään. Muistuu mieleen, kuinka jo Engels tiesi jokaisen vallankumoushallituksen kirouksena olevan, että sen täytyy ottaa työhönsä niin paljon vanhaa roskaa, jota ei millään tahdo saada työkykyiseksi. Mutta sanokoot virnistelijät mitä tahansa, neuvostokoneistossa on käynnissä päinvastainen kehitysprosessi kuin koko maailman porvarillisessa byrokratiassa. Tämä viimemainittu jatkuvasti lahoo, mätänee, hajoaa. Neuvostovirastoissa sen sijaan on käynnissä "luonnollisen valinnan" prosessi. Siltä kun vaaditaan elävän elämän tervettä työtä, niin seuloutuvat esille oma-alotteiset, organisatooriset kyvyt. Ja lujassa koneistossa pannaan jokainen työhön. Kyllä se nähtiin silloin kuin porvaristo kesytti talonpoikia palkkatyöläisekseen. Visaisia ne olivat, mutta häädöillä, nälällä, työttömiä hirttämällä ja kansakouluilla onnistui porvaristo kutakuinkin. Se loi oman järjestelmänsä.

Paljon lempeämmillä keinoilla luo työväki omaansa. Se on Venäjällä luonut armeijakoneiston ja puhdistaa paraikaa neuvostokoneistoaan. Tärkein ja ratkaiseva on kuitenkin teollisuuskoneisto. Se on aikamme komentaja, ja joka sitä komentaa, se komentaa koko maata. Kaikki alemmat tuotantotavat — pikkuporvarilliset, talonpoikaiset ovat sen alaiset. Tämän on kapitalismi osottanut. Eihän sekään heti voinut alistaa koko feodalista tuotantotapaa alaisekseen. Sen täytyi sovitella, sulatella. Eikä se lopultakaan ennättänyt tehdä kapitalistiseksi koko maailman tuotantoa, mutta se alisti sen valtansa alaiseksi. Ja tämän valta-aseman ottaa siltä sosialismi, jatkaen sen työtä, maailman tuotannon teollistuttamista. Se näet jää kapitalismilta kesken, kun sen sisäiset ristiriidat ovat estäneet sitä luomasta yleistä yhtenäistä taloutta. Sosialidemokraattien lörpöttely, että kapitalismi sen luo, on vain oiva tekosyy lykätä kaikki puhekin työväen vallasta — kunnes koko maailma on yhden kapitalistin käsissä. Se on muka "marxilaista". Mutta jos sosialismi voi luoda eheän talouden, niin mistä tulisi se ristiriita, johon se kukistuu? Ei sitä tulisikaan.

Mutta työväki kykenee järjestämään omansa. Luonnon yhtenäisen talouden. Saksalainen tohtori Goldschmidt, joka viimekeväisen tutkimusmatkansa perusteella on julaissut tutkielman Venäjän taloudesta, todistaa, että "Neuvosto-Venäjän talousjärjestö on nyt, vaikka se vielä osaksi käy tyhjää, maailman voimakkain suurvalta.

Samalla kun kapitalistien maailman kauppa-, teollisuus- ja pankkikoplat, kansalliset ja imperialistiset ryhmitykset tappelevat keskenään, kalvavat toisiaan, sulkevat omiaan ja toistensa rajoja tulleilla ja saartoilla — s. o. hajottavat, hävittävät taloutta ja työttömyydellä tuhoavat maailman ainoaa uudistusvoimaa, luovaa työtä — samaan aikaan Neuvosto-Venäjä on pannut porvaritkin työhön ja joka päivä vahvistaa yhtenäistä ja eheää talouskoneistoaan. Se on vielä heikko — raaka-aineen puutteessa ja työväen ollessa rintamilla — mutta se tuottaa. Ja mitä se tuottaa, se tulee heti tuottajain kulutettavaksi. Mutta kapitalismimaissa estetään tuottajia saamasta tuotteitaan, jopa estetään tuottamastakin. Voiko olla mitään julkeampaa kuin tämä; ehkäistä tuotantoa silloin kun ihmiskunta on nälkään nääntymässä!

Siis Venäjän neuvostovallan toinen historiallinen tehtävä on yhtenäisen kansantalouden luominen, eikä se ole läheskään vielä suoritettu. Se on vasta alulla. Silloin sen kolmas historiallinen tehtävä edistää maailman työväen sitä liikettä, joka sosialistisista kansatalouksista on luova maailmantalouden.

Mutta menshevikit ja es-errät, mitä ne tekevät? — Tietenkin panevat vastaan. Es-errät estävät sitä kapinoillaan ja menshevikit antavat sille "marxilaisen" siunauksensa. Nyt he tahtovat "demokratiaa", he jotka keväällä 1917, kun sillä vielä oli jotain tehtäviä, sen kavalsivat!

Mutta maailman työväkeä ei enää petetä. Se tietää, että Venäjällä ei enää voi syntyä tervettä, pikkuporvarillista demokratiaa. Se käsittää jo, että maailman tuotantokoneisto on ratkaisevasti teollinen. Ja sitä ei mikään "demokratia" kykene hallitsemaan. Sitä voi hallita joko kapitalistinen imperialismi tai valtaa pitävä työväki. Niiden kesken on ratkaiseva taistelu, taistelu, jossa työväellä on historiallinen tehtävä täytettävänään.